

Innhold

1. SAMPRODUKSJON I FORSKNING – HVA ER DET, OG HVA INNEBÆRER DET?	13
<i>Ole Petter Askheim</i>	
<i>Inger Marie Lid</i>	
<i>Sigrid Østensjø</i>	
Innledning	14
Kjært barn har mange navn	15
Hvem er brukerne, og hvorfor skal de medvirke?	16
Røttene	18
Hva er medvirkning?	22
Hvor står samproduksjonsbegrepet i en slik kontekst?	23
Forskningsetiske aspekter ved samproduksjon	26
Oversikt over bokas kapitler	27
Litteratur	31
2. SAMARBEID MELLOM FORSKERE OG MEDFORSKERE – ERFARINGER FRA ET PROSJEKT OM BRUKERMEDVIRKNING I VELFERDSTJENESTENE ...	36
<i>Ole Petter Askheim</i>	
Innledning	37
Prosjektet «Brukermedvirkning – fra politikk til praksis»	38
Medforskerens involvering i prosjektet	39
Aktiviteter i prosjektet	39
Erfaringer fra samarbeidet	42
Samarbeidet i intervjufasen	42
Samarbeidet i analysefasen	47
Mener medforskerne deres medvirkning har hatt betydning?	50
Lærdommer fra prosjektet	52
Litteratur	54
3. MELLOM EMPOWERMENT OG FORSKNINGSNYTTE? REFLEKSJONER OVER FORMÅL OG FORM FOR BRUKERMEDVIRKNING I ET REHABILITERINGSFORSKNINGSPROSJEKT	56
<i>Tone Alm Andreassen</i>	
<i>Grace Inga Romsland</i>	
<i>Unni Sveen</i>	
<i>Helene Lundgaard Søberg</i>	
Innledning	57

Brukermedvirkning i forskning – formål og former	59
Formål	59
Former	60
Britisk medvirkningstenkning, og overførbarhet til Norge	62
Brukermedvirkning «på norsk»	62
Medvirkningsmodellen i Transitions-prosjektet	63
En forskerstyrt medvirkningsprosess	64
Tilrettelegging – å ta organiseringen av brukermidvirkningen på alvor	64
Styring av dagsordenen	64
Samtalene i møtene – konsultasjon eller dialog	65
Selvstendige stemmer	67
En brukermidvirkning som har preget forskningsprosessen	68
Råd og forslag	69
Refleksjoner og fortellinger	69
Læring for forskere	71
En motsetning mellom forskningsnytte og empowerment?	72
Litteratur	74
4. INVOLVERING AV PERSONER MED UTVIKLINGSHEMMING I FORSKNINGSSIRKLER	76
<i>Anna Chalachanová</i>	
<i>Anita Gjermestad</i>	
<i>Inger Marie Lid</i>	
Innledning	77
Involvering av personer med utviklingshemming i forskning	78
Forskningssirkel som metode brukt sammen med personer med utviklingshemming	80
Deltakerne	82
Datagrunnlag og dataproduksjon	82
Forskningssirkelens gjennomføring	83
Analyse og diskusjon	86
Kritisk blick på gjennomføring	86
Erfaringer, merverdi og medborgerskap	88
Oppsummerende refleksjoner	90
Referanser	91

5. UTFORSKNING AV BRUKERPERSPEKTIV I UNIVERSELL UTFORMING	94
<i>Inger Marie Lid</i>	
<i>Phuoc Tan Le</i>	
<i>Arne Lein</i>	
<i>Ulf Rydningen</i>	
Innledning	95
Nærmere om universell utforming	96
Beskrivelse av FoU-prosjektet «Fra brukertesting til reell medvirkning?»	97
Deltakende aksjonsforskning	99
Temaområder som ble diskutert på dialogseminarene	101
Barrierer og muligheter	103
Asymmetriske maktforhold	103
Aktørenes ulike interesser	104
Komplekst samarbeid om et omfattende fagområde	106
Konkluderende bemerkninger	108
Referanser	109
6. FRA «BRUKERMEDVIRKNING» TIL «DEMOKRATI» – SPRÅKETS BETYDNING I DELTAKENDE AKSJONSFORSKNING	111
<i>Håvard Aashund</i>	
Innledning	112
Boligprosjektet	113
Bakgrunn for forskningen	114
Teoretiske perspektiver	114
Metodologisk tilnærming	117
Datamateriale og analyse	117
Funn	118
Fra bruker til prosjektmedarbeider og fra brukerstyring til demokrati	119
Fra aktivitet til arbeid	120
Fra botilbud til hjem	121
Fra rusavhengig/rusmisbruker til menneske med problematisk forhold til rusmidler	123
Avsluttende betraktninger	126
Litteratur	127
7. SELVHJELPSARBEID – MELLOM ERFARINGSKUNNSKAP OG FORSKNINGSBASERT KUNNSKAP	130
<i>Marte Feiring</i>	
Innledning	131

Analyse av kunnskap i skriftlige tekster	132
Anonyme Alkoholikere og aktivering av kunnskap	134
Norsk selvhjelpsforum og aktivering av kunnskap	138
Sammenlignende drøfting	140
Litteratur	145
Nettadresser	147
8. KUNNSKAPSUTVIKLING OG INNOVASJON I GRENSEFLATEN	
MELLOM UTDANNING OG PRAKSIS	148
<i>Atle Ødegård</i>	
<i>Elisabeth Willumsen</i>	
Innledning	148
Samarbeid mellom høyere utdanning og helse- og sosialtjenestene ...	149
Kunnskapsutvikling og innovasjon i en sosial kontekst	150
Grenseflaten mellom akademia og praksis	152
Studenter som deltakere i kunnskapsutvikling	153
Diskusjon	154
Kunnskapsutvikling – og innovasjon?	156
Relasjonelle kostnader og betydningen av etisk refleksjon	158
Avslutning	160
Litteratur	161
9. SAMPRODUKSJON AV KUNNSKAP I FORSKNING: NOEN	
FORSKNINGSETISKE REFLEKSJONER	163
<i>Inger Marie Lid</i>	
<i>Gro Rugseth</i>	
Innledning	164
Jus, etikk og skjønn	165
To etiske tradisjoner	166
Tema med forskningsetisk relevans	167
En case fra fedmeforskning med liten grad av samproduksjon	170
Balansering av risiko	172
Respekt, informert samtykke og samfunnsansvar	173
Tilrettelegging for samproduksjon	174
Opplæring og medforfatterskap	175
Konklusjon	177
Referanser	177

10. INVOLVERING AV BARN I SAMPRODUKSJON I FORSKNING	
– METODOLOGISKE OG ETISKE ASPEKTER	180
<i>Ellen Berg Svendby</i>	
<i>Ingvil Øien</i>	
<i>Elisabeth Willumsen</i>	
Innledning	181
Barneperspektiv eller barnets perspektiv	182
Kunnskap og forskning – samproduksjon og barns medvirkning	182
Metodologiske aspekter	184
Barns medvirkning i beslutninger om deltakelse i forskning	186
Barns medvirkning i formidling	188
Etiske aspekter	189
Oppsummering	191
Litteratur	192
11. REFORMULERING AV FORHOLDET MELLOM VITENSKAP, POLITIKK OG BORGERE: LEK-KUNNSKAP SOM POSISJON I KUNNSKAPSPRODUKSJONEN	196
<i>Anette Lykke Hindhede</i>	
<i>Inger Marie Lid</i>	
Innledning	197
Fra en biomedisinsk til en bio-psyko-sosial modell for sykdom	199
Lek-kunnskap og sykdomsrisiko	201
To tilnærminger til sykdomsrisiko og forebygging i befolkningen	203
Høyriskotilnærmingen	204
Befolkningstilnærming	205
Reformulering av kunnskap gjennom oversettelse og fortolkning	206
Formuleringer av lek-kunnskap	207
Lek-kunnskap som posisjon i forskning	208
Konkluderende bemerkninger	210
Litteratur	211
Nettressurser	213
12. MEDFORSKERROLLEN – I SPENNINGSFELTET MELLOM ANERKJENNELSE, KOOPTERING OG «TOKENISME»	214
<i>Ole Petter Askheim</i>	
<i>Juni Raak Høiseth</i>	
Innledning	215
Samproduksjonen utfordrer den etablerte forskningen	216
Hva slags deltakelse fra medforskerne er det snakk om?	217

Tid og økonomi som hovedutfordringer	218
Betydningen av å skape gode samarbeidsrelasjoner	218
Ulike forventninger til forskningsprosessen	220
Behov for opplæring og støtte	220
Anerkjennelse framfor tokenisme og kooptering – hva skal til?	222
Betydningen av tidlig involvering	223
Forventningsavklaring	223
Prioritering av relasjonsbygging	224
Likeverd betyr ikke like bidrag	226
Den grunnleggende debatten: Hva anerkjennes som verdifull kunnskap?	227
Litteratur	228
13. FORSKNING MED NYE AKTØRER – FORSKNINGSKVALITET OG NYTTEVERDI	231
<i>Sigrid Østensjø</i>	
<i>Ole Petter Askheim</i>	
Innledning	232
Fra modus 1- til modus 2-kunnskapsproduksjon	232
Konsulterende versus integrerende samarbeidsformer	233
Forskningsskvalitet i et samproduksjonsperspektiv	234
Fra impact til co-impact	235
Evaluering av kvalitet og nytte av helse- og velferdsforskning	236
Potensiell og dokumentert nytteverdi av brukermedvirkning	237
Svakt kunnskapsgrunnlag for merverdien av samproduksjon	242
Avslutning	243
Litteratur	244
FORFATTEROMTALER	246